

Diarienummer KS.2025.682

Promemorian "Justerad beräkning av administration i kostnadsutjämningen för kommuner"

Inledning

Strömsunds kommun har tagit del av Finansdepartementets promemoria "Justerad beräkning av administration i kostnadsutjämningen för kommuner". Kommunen har stora geografiska avstånd, en spridd bebyggelsestruktur och flera tätorter, vilket medför betydande strukturella kostnader. Mot denna bakgrund lämnar Strömsunds kommun följande synpunkter.

Kommunen är kritisk till förslaget i sin nuvarande form och anser att det inte ger tillräckligt stabila eller långsiktigt förutsägbara förutsättningar för kommunal planering.

1. Avsaknad av helhetsperspektiv i utjämningssystemet

Strömsunds kommun har uppfattningen att kostnadsutjämningssystemet måste bedömas som en helhet. Att justera en enskild komponent – administration – utan att samtidigt ta ställning till övriga delar av systemet riskerar att skapa obalanser och ryckighet.

Promemorian indikerar dessutom att ytterligare förändringar i utjämningssystemet kan komma. För Strömsunds kommun, liksom för många andra glesbefolkade kommuner, är långsiktiga och stabila planeringsförutsättningar avgörande. Osäkerhet kring framtida intäkter försvårar såväl budgetarbete som strategiska beslut.

2. Bristande träffsäkerhet i den föreslagna modellen

Strömsunds kommun ifrågasätter att förslaget återigen lägger stor vikt vid gleshet i beräkningen av administrativa merkostnader. Den statliga utredningen Nätt och jämnt (SOU 2024:50) visade att det i första hand är kommunstorlek, snarare än geografisk gleshet, som driver administrationskostnader.

Kommunen anser att regeringen i sin promemoria väljer enkelhet framför träffsäkerhet. De grova klassindelningar som föreslås riskerar att ge stora ekonomiska utfall vid små förändringar i underliggande variabler, vilket inte speglar faktiska kostnadsskillnader.

3. Omfördelning mellan glesbygdskommuner

Strömsunds kommun noterar att förslaget i huvudsak innebär en omfördelning mellan små och glesbefolkade kommuner. Vissa kommuner gynnas kraftigt medan andra, med liknande strukturella utmaningar, får betydande försämringar.

Ett utjämningsystem bör inte ställa glesbygd mot glesbygd. Kommunen anser att kostnadsutjämnningen ska utformas så att likvärdiga förutsättningar skapas i hela landet, utan att redan ekonomiskt pressade kommuner ställs mot varandra.

4. Oklarheter kring införandebidrag

Strömsunds kommun anser att promemorian är otydlig när det gäller införandebidrag. Förändringar i storleksordningen flera miljoner kronor per år är mycket betydelsefulla för en liten och eller en glesbefolkad kommun.

Kommunen anser att det är nödvändigt att tydligt ange hur införandebidrag ska tillämpas för att mildra effekterna av reformen och ge kommunerna rimlig tid för anpassning.

5. Indirekt styrning mot kommunsammanslagningar

Strömsunds kommun är kritisk till att promemorian vid upprepade tillfällen kopplar utjämningsystemet till kommunsammanslagningar. I glesa delar av landet, där kommunerna redan har stora ytor och långa avstånd, riskerar sammanslagningar snarare att öka komplexiteten och försvåra den lokala demokratin.

Frågan om kommunsammanslagningar bör avgöras lokalt och frivilligt, och inte genom ekonomiska styrmedel i utjämningsystemet.

Sammanfattande ställningstagande

Strömsunds kommun anser att förslaget:

- saknar ett tydligt helhetsperspektiv
- innebär bristande träffsäkerhet i beräkningen av administrationskostnader
- skapar osäkerhet för kommunernas långsiktiga planering
- riskerar att ställa glesbygdskommuner mot varandra.

Kommunen förordar därför att regeringen avstår från att genomföra den föreslagna justeringen och i stället utgår från den samlade och parlamentariskt förankrade modellen i Nätt och jämnt (SOU 2024:50).

Kontaktuppgifter

Strömsunds kommun
Box 500
833 24 Strömsund
0670-161 00

kommun@stromsund.se
www.stromsund.se